

Læseforeningens interessetilkendegivelse

Introduktion

Formålet med dette projekt er at udvikle og implementere et helt nyt kultur- og sundhedstilbud for grupper af sårbare borgere: "Tid til Læsning" - Læsegrupper baseret på *Guidet fælleslæsning*. Dette sker i et samarbejde mellem Læseforeningen, en social frivillig organisation, Folkebibliotekerne i Region Midt og Aarhus Universitet.

Pilotprojekt "Tid til Læsning" - Organisation, Tekstvalg, Showcases og Netværk.

Formålet med pilotprojektet er at etablere en stærk organisationsstruktur og platform for vidensdeling, forankring og kommunikation mellem de involverede samarbejdspartnere og bibliotekarer (læseguides).

Til det formål oprettes

- a) en styregruppe bestående af repræsentanter for de 4 modelkommuner (kultur- og/eller sundhedsforvaltning), samt de øvrige partnere i projektet (AU, De Praktiserende Læger og relevante regionspsykiatrier)
- b) et netværk for læseguides.

Desuden afholdes en række showcases med henblik på information om og kommunikation af projektet og dets indhold i forhold til at sikre henvisning og rekruttering af de definerede målgrupper. Endelig udgør tekstvalg og afprøvning af dette i pilotlæsegruppe over 20 uger et vigtigt pilotelement.

I pilotprojektet år vil de primære aktiviteter være:

Netværk

- Netværksdannelse mellem de i Region Midt uddannede læseguides.
- Udover de 4 projektkommuner er der p.t. uddannede læseguides i Randers, Viborg, Skanderborg, Silkeborg, Favrskov og Hedensted. Projektleder inviterer de lokale læseguides til netværksmøderne som etableres på baggrund af selvfinansiering (timer + rejseaktivitet for de involverede bibliotekarer/læseguides).
- 3 netværksmøder: maj, september og november, med henblik på kompetence- og ressourceafdækning til brug for udvikling af uddannelsesforløb og kursusmaterialer for "Tid til Læsning".

- Definition af målgrupper. For de 4 modelkommuner ligger målgruppen fast, som defineret af forskningsdimensionen, mens de øvrige kommuner som en del af processen inviteres til at definere og arbejde med andre målgrupper (udenfor forskningsprojektets målgruppe, dog stadig indenfor gruppen af psykisk sårbare).

Tekstvalg og undervisningsmaterialer

- "Tid til Læsning". Udvikling af uddannelsesforløb og kursusmaterialer målrettet forskningsprojektet: at læse med psykisk sårbare grupper.
- Tekstvalg. 20 tekster udvælges mhp på pilotlæsegruppe i Århus V. Projektlederen fra august-december, som de lokale praktiserende læger kan henvise til på forsøgsbasis.
- Etablering af samarbejdsaftale med Samlerens Bogklub angående sponsorat af antologi med de udvalgte tekster.
- Forhandlinger med Gyldendal eller Hans Reitzels forlag om udgivelse af bogen "Tid til Læsning – Æstetik & Mental Sundhed" + undervisningsmaterialer i Guidet fælleslæsning, forventet udgivelse 2018 (definition af relationen æstetik og mental sundhed, samt formidling af resultaterne fra Region Midt).

Showcases + information/kommunikation

- Kommunikation + informationsmateriale til De Praktiserende Læger og Regionspsykiatrien + oprettelse af projekthjemmeside og registreringsportal for deltagerne i læsegrupperne.
- 4-6 regionale showcases for De Praktiserende Læger med henblik på at informere om tilbuddet og henvisningskriterierne.
- 4-6 showcases og mindre pilotforløb (op til 8 sessioner afholdt af de lokale bibliotekarer) i de relevante regionspsykiatrier (Midt, Vest, Randers og Horsens) med henblik på etablering af samarbejdsrelationer Bibliotekerne og Regionspsykiatrien imellem, samt målgruppekendskab (bibliotekarerne) og kendskab til Guidet fælleslæsning som intervention (psykiatrien).
- 4-6 showcases i modelkommunerne henvendt til potentielle målgrupper i takt med at disse defineres lokalt.

Organisation

- 4 Styregruppemøder på hvert af de 4 modelbiblioteker. Hvert møde indledes med fælleslæsning for at skabe intern viden om interventionen, til denne del af mødet kan inviteres nøglepersoner i de relevante forvaltninger for at kommunikere indholdet af interventionen bredt.

- Etablering af partnerskaber kultur- og sundhedsforvaltningerne imellem. Afdækning af interessenter og udvikling af forretningsmodeller.
- Studietur til The Reader Organisation, Liverpool d. 23-26/5. Repræsentant(er) fra de 4 modelkommuner deltager i "Read to Lead" kursus sammen med andre europæiske samarbejdspartnere fra bibliotekssektoren i Norge, Sverige, Tyskland, Holland og Belgien med henblik på etablering af dels nordisk, dels europæisk partnerskab for udbredelsen af "shared reading" i EU kontekst.
- Fundraising. Ansøgning af eksterne fondsmidler til implementering af "Tid til Læsning" år 2017-2020.

Projekttitel: "Litteratur på recept"

- **Beskrivelse af ansøger** (organisation, driftsfinansieringsgrundlag, historik, opgaver/formål og allerede opnåede resultater i organisationen)

Læseforeningen er en social frivillig organisation. Foreningen blev stiftet i 2010 efter det engelske forbillede, The Reader Organisation.

Siden 2011 har Læseforeningen drevet et initiativ for social inklusion baseret på *Fælleslæsning* af klassisk litteratur støttet af en årlig PUF bevilling (Puljen til Udvikling af det Frivillige arbejde) fra Socialministeriet på 200.000 kr. *Fælleslæsning* fokuserer på den personlige, eksistentielle oplevelse af litteratur. Læseguiderne udvælger og formidler skønlitterær prosa og poesi i læsegrupper baseret på højtlesning og samtale. Foreningen uddanner selv egne frivillige læseguides i metoden *Fælleslæsning*. Uddannelsen af læseguides finansieres ved egenindtægt ved salg af kurser til private og institutioner.

Læseforeningen har gennemført et succesfuldt forløb med læsegrupper for demente ældre finansieret af EGV fonden (EGV rapport 2011). Desuden har Mette Steenberg forsket i litterær læsning og mental sundhed og herunder afprøvet *Fælleslæsningsmetoden* blandt både indlagte psykiatriske patienter og grupper af psykisk sårbare (Steenberg 2011;2012;2014). Karen Marie Larsen har solide erfaringer med læsegrupper blandt unge indsatte i fængsler (rapport fra Ringe Statsfængsel 2015). Derudover har Læseforeningen afsat kurser til bibliotekerne rundt om i Danmark, der har haft stor succes med metoden som formidlingsredskab i forskellige projekter.

- **Projektets indhold** (aktiviteter, indsatser, metoder m.m.)

Projektet vil implementere interventionen "Tid til Læsning" i de kommunale folkebiblioteker og monitorere indsatsen i samarbejde med regionspsykiatrien i Region Midt og Aarhus Universitetshospital, Risskov. 4 modelbiblioteker Herning, Holstebro, Horsens og Ikast-Brande indgår i et pilotprojekt med henblik på at etablere en stærk organisationsstruktur og intern viden, der sikrer

implementering af "Tid til Læsning". Disse biblioteker er udvalgt enten fordi de allerede arbejder med mental sundhed eller har vist interesse for at implementere fælleslæsning som mental sundhed. De øvrige biblioteker i regionen søges inddraget i pilotfasen. Der er interessetilkendegivelse fra Silkeborg, Skanderborg, Viborg, Favrskov og Hedensted, som alle har uddannede læseguides.

Læsegrupperne afholdes ugentligt af 1,5 timers varighed og ledes af to bibliotekarere for at sikre deres kontinuitet.

Metoden, *Fælleslæsning*, består af højtlesning og samtale. Læseguidens rolle er, udover udvælgelse af egnet litteratur, at skabe en relation mellem deltagerne og litteraturen gennem en række åbne spørgsmål og andre faciliteringsteknikker, der åbner for læsningens personlige og eksistentielle dimensioner. Læseguiderne vil under hele forløbet være under supervision i forhold til praksis og egen rolle.

- ***Projektets formål***

Projektet er unikt i det det tilbyder, som det første af sin art herhjemme, en litterær intervention, der kan løfte en sundhedsopgave. Dette projekt adskiller sig således fra tidligere fælleslæsningsprojekter ved at tænke forebyggelse og mental sundhed ind i en litterær aktivitet. Der er et stort og uudnyttet potentiale i at inddrage litteraturen og den æstetiske litterære oplevelse i arbejdet med mental sundhed. Når bibliotekerne og frivilligsektoren er i stand til at tilbyde en anden indsats end det etablerede sundhedsvæsen, skyldes det at den litterære intervention bygger på et ikke-sygdomsorienteret fokus.

Det, der gør dette projekt spændende for bibliotekssektoren er, krydsfeltet mellem kultur og sundhed og at biblioteket som kulturinstitution bringer fælleslæsningen ind i sundhedssektoren som et alternativ til eksisterende sygdomsbehandling.

Det, at bibliotekets kerneydelse, litteraturen, kan bruges ind i fremtidens forebyggende og sundhedsfremmende velfærdsudvikling er meget spændende og banebrydende for et folkebibliotek i forandring

Mennesker som befinder sig i en psykisk sårbar situation, hvad enten denne skyldes social isolation eller depression, kæmper ofte med at finde indre motivation samt forankring i eget liv og i de sociale fællesskaber. *Fælleslæsning*, fordi den tager udgangspunkt i læserens egne oplevelser og erfaringer, og ikke ydre mål, skaber indre glæde, ejerskab og motivation. Desuden foregår der en erkendelsesmæssig og følelsesmæssig bearbejdning af livssituationer og valg igennem læsningen. Endelig har *Fælleslæsning* vist sig som en lovende kandidat for opøvelse af mentalisering, der dækker over kapaciteten til at forstå egne og andres adfærd ud fra mentale tilstande. Styrket mentalisering øger det psykosociale funktionsniveau og virker depressionsforebyggende. Fordi projektet som det første på dansk grund tilbyder at implementere en litterær æstetisk intervention med et tilbagefaldsforebyggende sigte er der

tænkt ikke blot udvikling men også forskning ind, der kan skabe dokumentation for interventionens effekt.

Vi vil således udvikle et evidensbaseret æstetisk tilbud, der placerer sig i krydsfeltet mellem sundhed og kultur. Tilbuddet retter sig imod udsatte borger, der vil blive mødt med et nyt paradigme, der vægter mental sundhed som et positivt begreb, som rummer mere end fravær af psykisk sygdom. Endelig vil tilbuddet placere sig i gabet mellem primær- og sekundærsektoren hvor mange udsatte borgere erfaringsmæssigt savner tilbud, der kan forebygge tilbagefald.

- **Projektets målgruppe** (alder, antal m.m.)

Deltagerne (mænd og kvinder 18-60 år) er enten henvist fra egen læge, som led i forebyggelse (let til moderat depression, stress, social isolation/ensomhed), eller tilbydes interventionen i forlængelse af de eksisterende pakketilbud i psykiatrien (affektive patienter) igen som led i forebyggelse (mod genindlæggelse). Deltagerne udvælges ved lodtrækning og forpligtiger sig til 6 måneders læsegruppedeltagelse (25 sessioner). I hver læsegruppe kan der deltage mellem 6-10 personer. Tilbuddet udbydes 2 x 25 uger. Projektet kan således som helhed henvende sig til min. 96 max. 160 personer x 2.

- **Baggrunden for projektet** (efterspørgsel og behovet for projektets indsatser)

Der er i disse år stor fokus på de menneskelige og samfundsmæssige omkostninger ved psykisk sygdom. I den sammenhæng er der et øget behov for udvikling af nye interventions- og behandlingsformer. "Fælleslæsning" er en ny og lovende gruppeaktivitet, der har demonstreret god behandlingseffekt overfor psykisk sårbare (Dowrick et al 2012). Samtidig udmærker fælleslæsning sig afgørende ved at være bivirkningsfri og kosteffektiv.

I England er feltet 'Arts & Health' under udvikling som svar på de udfordringer, der knytter sig til det stadigt stigende antal af mennesker med psykisk sårbarhed. Et konkret initiativ er The Reader Organisation, <http://www.thereader.org.uk/>, der i et formaliseret samarbejde med NHS MerseyCare driver 40 ugentlige læsegrupper indenfor psykiatrien i Liverpool området. Vi er inspireret af dette arbejde og ønsker med "Litteratur på recept" at bane vejen for et nyt felt mellem æstetik, sundhed og videnskab i Danmark.

- **Projektets organisering og evt. samarbejdspartnere**

Projektleder/frivilligkoordinator: Ledelse, ansvarlig for mål og økonomi, udvikling og implementering af frivilligprogram. Koordinering af indsatsen.

Litterær intervention: **Mette Steenberg** (ph.d. litteratur): implementering af forskningsresultater. Udvikling af litteraturarkiv, uddannelses- og metodeudvikling, herunder tilrettelæggelse af kursusmaterialer og antologi. Master Classes og supervision.

Medunderviser: **Karen Marie Larsen** (litteraturpædagog og lærer).

Forskning: **Nicolai Ladegaard** (AUH forskningspsykolog, ph.d., med speciale i depression) vil designe projektets forskningskomponent, der vil blive gennemført som et randomiseret-kontrolleret studie (RCT).

Sundhedsfaglig kvalitetssikring: **Nicolai Ladegaard** vil forestå undervisning og supervision af læseguides omkring depression.

Anne Line Dalsgaard, Antropolog, AU. Ansvarlig for følgeforskning DK Læser projektet og har således herigennem en solid viden om *Guidet Fælleslæsning* som interventionsform.

Ph.d./forskningsassistent: Ansvarlig for indsamling og behandling af data.

Samarbejdspartnere

The Reader Organisation UK (kvalitetssikring/certificering)

FO-Aarhus (regnskab og kontorfaciliteter)

Folkebibliotekerne i Region Midt

De kommunale sundhedsforvaltninger i Region Midt

Lokal- og regional psykiatrien

De Praktiserende Læger

Andreas Roepstorff: AU, Centerleder IMC, advisory board

Phil Davis, CRILS, Liverpool, advisory board

Tidsplan

- Pilotprojekt: Organisationsstruktur (sturegruppe), etablering af netværk mellem bibliotekerne, praktiserende læger og psykiatrien, pilot læsegruppe + showcases. Information til læger, kommune og psykiatri om henvisningsgrundlag + rekruttering.
- 1 + 2. år Træning af læseguides (bibliotekarere). Implementering af "Litteratur på Recept". Opbygning og implementering af frivilligprogram.
- 3. år Evaluering og analyse af RCT studie, evaluering og forankring af samarbejde med folkebiblioteker og psykiatri, formidling af resultater gennem showcases/konferencer mhp udbredelse i andre regioner.

- **Projektets samlede budgetramme med oplysning om evt. egenfinansiering og medfinansiering**

1. Projektleder/frivilligkoordinator.
2. Administration (regnskab, revision, kontor + koordination/sekretærbistand)
3. Formidling og forankring (netværk, artikler, info-materiale + møder, showcases, konference, hjemmeside)
4. Uddannelse, supervision, ERFA-møder + Master Classes + litteraturarkiv
5. TRO/CRILS: Train-the-trainer program/certificering
6. Opbygning af frivillig program.

- **Forskningsdimension**

1. Nicolai Ladegaard, Forskningspsykolog ved Afdeling for Depression og Angst, afdeling Q, Aarhus Universitetshospital, Risskov
2. Anne Line Dalsgaard, lektor i Antropologi, AU. Følgeforskning DK Læser.
3. Ph.d. studerende/forskningsassistent
4. Udstyr/kontorhold: Databehandling/statistik

- **Forankringsplan efter projektperioden**

Såfremt resultaterne er lovende vil der være mulighed for at de involverede bibliotekarer kan opnå certificering (TRO/LF), og på den baggrund videreføre programmet under supervision fra LF (kontingentmodel der sikrer supervision mhp kvalitetssikring og adgang til Master Classes, læse-hotline samt online litteraturarkiv).

Efter henvisningsperioden (25 uger) vil læseforeningens frivilligt ledede læsegrupper give deltagerne mulighed for den fortsatte læsegruppedeltagelse, om end under andre rammer, ligesom det på sigt er et (recovery)perspektiv at læsegruppedeltagerne selv får mulighed for at videreføre frivillig-dimensionen som læseguides.

I forhold til at forankre dette nye initiativ "Tid til Læsning", vil det være hensigtsmæssigt om Region Midt i samarbejde med Bibliotekerne og Læseforeningen opbygger et netværk for Litteratur & Mental Sundhed, der kan forankre viden, skabe udvikling og sikre forankringen af kommende litterære interventioner. Det er forventeligt at "Tid til Læsning" leverer en vigtig forebyggelsesdimension, der gennem bedring af den mentale sundhed nedsætter sundhedsomkostningerne ved genindlæggelse og sygdomsfravær. Gennem den her præsenterede samskabelsesmodel mellem kultursektor, psykiatri og de nære sundhedstilbud, samt civilsamfund med fokus på forebyggelse, frigives ressourcer i sundhedsvæsenet til den mere akutte indsats samtidig med at kultursektoren udvider sit virkeområde til gavn for nye og flere borgere end de der traditionelt benytter sig af regionens kulturtilbud.